

Секція: Соціальні комунікації

Свічкарьова Олександра Вадимівна

студентка кафедри реклами і зв'язків з громадськістю

факультету міжнародних відносин

Національного авіаційного університету

м. Київ, Україна

СПОРТИВНЕ ЗМАГАННЯ ЯК ОДИН З ТИПІВ ІГРОВОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ СИТУАЦІЇ

В сучасному світі спорт стає соціальним явищем світового масштабу. Ми є свідками зростання його авторитету і впливу в світі, що вимагає особливого підходу до вивчення його соціально-значущих функцій. Слід звертати увагу на суперечливий характер цього соціального феномена, на його позитивні і негативні сторони. Крім суперечливості соціальних функцій спорту, важливим питанням є проблема розмежування понять «спорт» і «фізична культура». В процесі підвищення культурної значущості спорту фізична культура і масовий спорт далеко відстали від професійного спорту.

Це свідчить про те, що в сучасному суспільстві вони переслідують різні потреби і інтереси. «Масовий спорт залишається елементом культури суспільства, а високі спортивні досягнення, які стають все більш професійними, перетворюється в цивілізаційне явище» [1, с. 29-30].

Як соціально - комунікативна діяльність спорт реалізується в формі: спілкування, управління і наслідування. Сьогодні комунікативна складова стає все більш виразнішою, свідомість зростається із засобами комунікації, збільшується обсяг впливу мас-медіа, домінує візуальний аспект в культурі.

Форми спортивних змагань змінюються та формуються, виходячи з їх сприйняття суспільством, яке зазвичай є глядацьким, найвищі спортивні досягнення породжують моделі поведінки і при цьому трансформуються, оскільки спортивне змагання перетворюється в екранне та розтиражоване

видовище. На відміну від мистецтва, яке створює художній образ, спортивне змагання сприймається і підноситься як «справжнє», достовірне. Цей момент створює простір для зловживання та маніпуляцій, особливо в наші дні, коли засоби масової комунікації активно впливають на свідомість суспільства.

Таким чином, спортивне змагання – це не просто продукт індустрії спорту, а тип комунікативної ситуації, на вершині якої стоїть гра. Будь-які види спорту, командні або індивідуальні, об'єднує поняття «гра». Гра, змагання - це те, що приваблює глядачів і змушує їх відвідувати спортивні заходи і, звичайно ж, платити за це. Феномен «гри» часто ставав і стає предметом дослідження багатьох вчених і філософів. Серед найбільш вдалих спроб осмислення феномена спорту можна впевнено виділити праці Х. Ортега-і-Гассета і Й. Хейзінгі.

Джерелом виникнення спорту Х. Ортега-і-Гассет бачив вільну гру життєвих сил, що породжують спонтанне, антиекономічне, надлишкове зусилля. Спортивне зусилля філософ ставить вище трудового, бо в життя "найнеобхідніше ... те, що надмірно", інше ж "буде затоптане в землю". Відповідно, якщо вимушене, неминуче зусилля називати працею, "то найкращий приклад безцільного зусилля дає спорт" [2, с. 137-152].

Причину бурхливого розвитку спорту в ХХ столітті Ортега-і-Гассет вбачав у зміні соціокультурного пріоритету, яким в ХІХ столітті була робота, а в ХХ столітті - гра. В результаті, в ХХ столітті широко поширилося спортивно-святкове, карнавальне відчуття життя. Іншу причину поширення фізичних ігор філософ бачить в матеріалізації і "Бодіцентризмі" культурних установок, коли тіло стає наглядом для душі. Саме така дія і надає спорт в міру свого поширення серед молоді, відзначав Ортега-і-Гассет. Тут філософ підводить нас до розуміння ролі спорту при тоталітаризмі, де він виступає як інструмент духовного поневолення і придушення особистості.

Ідеї голландського культуролога Й. Хейзінга багато в чому протистоять Ортезі, а в чомусь доповнюють погляди іспанського філософа. Звернемося до

його головної праці "Homoludens". У цій фундаментальній праці, посвяченій всебічному розгляду теорії та історії гри, автор приділяє увагу і тілесним ігор, в тому числі спорту.

Автор зазначає, що хоча спортивні змагання по своїй природі існують дуже давно у вигляді випробувань фізичної сили або швидкості - біг, плавання, веслування, "... ці форми змагання лише в незначній мірі беруть характер організованих ігор ...". Однак поряд з ними існують і інші форми, що розвиваються самі собою в грі з системою правил [3, с. 134].

У ХІХ столітті, зазначає Хейзінг, спортивні ігри сприймаються більш серйозно, правила посилюються і деталізуються, результати зростають. Професіоналізація спорту витісняє з нього спонтанність і безпечність, тобто ігровий елемент. Професіонал вже не грає, він працює. В той же час, за Хейзінгом, в сучасному суспільному житті спорт відсторонюється від власне культурного процесу. Це пов'язано з відірваністю сучасного спорту від високої духовної культури, ритуальних свят і релігійного культу. Сучасний спорт, на відміну від давнини, вже не частина релігійного ритуалу, він позбавлений колишньої натхненності, не має ніякого органічного зв'язку зі структурою суспільства, навіть якщо і наказаний урядом, а висловлює скоріше інстинкти ... Незважаючи на галас, пише культуролог, жодна з форм сучасного спорту не творить стиль і культуру. "Не дивлячись на все своє значення для учасників і глядачів, він залишається безплідною функцією, в якій древній ігровий фактор здебільшого вже встиг зникнути [3, с. 141].

Сучасний спорт, за Хейзінгом, являє собою дію, що переходила в серйозне заняття, перероджується в гру, але зберігає репутацію серйозного. Вказує культуролог і на впровадження спортивного елемента в економіку і ділове життя, дух змагальності використовуються для отримання прибутку.

Розглядаючи спортивне змагання крізь призму лінгвосеміотичних характеристик спортивного дискурсу, які були детально викладені в роботі О. Панкратовой «Лінгвосеміотичні характеристики спортивного дискурсу».

Змагання і гра співіснують в спорті, при цьому дослідники вказують на їх нетривіальну зв'язок з концептом «свобода». З одного боку, цей зв'язок проявляється в первісному розумінні гри як добровільної діяльності, яка здійснюється у вільний час і визначається людським волевиявленням. Дані характеристики гри притаманні багатьом спортивним іграм. У той же час в спорті професійному на протипагу свободі виступає несвобода або робота, яка характеризується як залежна, негативна і вторинна по відношенню до гри – незалежної, позитивної і взагалі первинної [4, с. 46-48].

Література

1. Павлов Є. В. Феномен спорту в контексті дослідження сучасних цивілізаційних процесів, 2007. С. 29-30.
2. Ортега-і-Гассет Х. Про спортивно-святкове відчуття життя. Філософські науки, 1991. С. 137-152.
3. Хейзінг. Й. Homoludens. У тіті наступного дня, 1992. С. 134-141.
4. Панкратова О.О. Лінгвосеміотичні характеристики спортивного дискурсу, 2005. С. 46-48.